

Білоус В.С. Наукометрія в університеті: роль та місце бібліотеки / Валентина Білоус // Бібліотечний форум: історія, теорія і практика. – 2018. – № 1. – С.15-16.

Валентина Білоус,
директор бібліотеки
Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

Наукометрія в університеті: роль та місце бібліотеки

Стаття відображає інноваційні форми та методи діяльності у бібліотеці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, зокрема відмічає новизну та роль бібліотеки у процесах збільшення представництва університетської спільноти в глобальному просторі наукових комунікацій. Акцентовано увагу на впровадженні наукометричних методів вимірювання в університетській бібліотеці.

Ключові слова: інновації у бібліотеці, електронні ресурси, інформаційні комунікації, цифровий простір, інституційний репозитарій, наукометричні методи, бібліометрика, бібліотека Вінницького педуніверситету.

Наукометрия в университете: роль и место библиотеки

Статья отражает инновационные формы и методы деятельности в библиотеке Винницкого государственного педагогического университета имени Михаила Коцюбинского, в частности отмечает новизну и роль библиотеки в процессах увеличения представительства университетского сообщества в глобальном пространстве научных коммуникаций. Акцентируется внимание на внедрении наукометрических методов измерения в университетской библиотеке.

Ключевые слова: инновации в библиотеке, электронные ресурсы, информационные коммуникации, цифровое пространство, институциональный репозитарий, наукометрические методы, библиометрика, библиотека Винницкого педуниверситета.

Scientometric methods in University: the role and place of the Library

The article reflects the innovative forms and methods of activity in the library of the Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University, in particular the novelty and role of the library in the processes of increasing the representation of the university community in the global space of scientific communications. The emphasis is placed on the implementation of scientometric measurement methods in the university library.

Keywords: innovation in the library, electronic resources, information communications, digital space, institutional repository, scientometric methods, bibliometrics, library of Vinnytsia Pedagogical University.

Сьогодні, як ніколи, важливими є необхідність збільшення присутності науки держави у глобальному інформаційному просторі, підвищення рівня її впливовості у світі, високий рейтинг загалом наукової установи та окремо кожного вченого. Особливої актуальності в академічному середовищі набуває проблема звітності за результатами наукових досліджень, які мають бути публічними і доступними [7].

Для оцінювання результативності наукової діяльності важливе місце відводиться наукометрії – напряму, що займається статистичними

дослідженнями структури та динаміки масивів і потоків наукової інформації, вивчає дослідження публікаційної активності та цитованості авторів наукових праць.

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського визначається своїми науковими здобутками та потужним науково-педагогічним потенціалом. Ефективно працюють наукові школи, які започатковані корифеями національної науки, щорічно захищаються докторські і кандидатські дисертації, публікуються монографії та наукові статті, зареєстровані і виходять фахові збірники наукових праць. На базі університету проводяться міжнародні конгреси, форуми, круглі столи, наукові конференції та семінари [1].

Стрімкий розвиток та глобалізація інформаційно-комунікаційних технологій, трансформація вищої освіти зумовлюють зміщення акцентів у функціонуванні університетської бібліотеки, ставлять перед нею високі вимоги. Особливо актуальним є впровадження нового спектра послуг, спрямованих на моніторинг, аналіз та інтеграцію результатів досліджень до світового наукового простору формування позитивного іміджу установи у країні та світі [6].

Зростання затребуваності бібліотеки як інформаційного посередника між користувачем та безмежним світом інформації, обумовлено багатьма факторами, серед яких можна виділити наступні: розвиток інтеграційних процесів національної освіти у європейське і світове освітнє товариство; запобігання інформаційній ізолюваності учених та прискорення їх інтеграції до світової наукової спільноти. Бібліотека швидкими кроками просувається до того, щоб рівень наданих нею послуг відповідав європейським стандартам, активно розвиває новий напрям діяльності, бере на себе відповідальність за поширення результатів наукових досліджень учених інституції, адаптує університетську науку у світовий інформаційний простір [2].

Акценти університетської бібліотеки спрямовуються на формування електронного контенту, популяризацію ідей відкритого доступу, побудову загальнодоступних архівів наукової інформації, підвищення вебметричного рейтингу університету.

У бібліотеці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського започатковано комплекс послуг, спрямованих на забезпечення інформаційних потреб наукових співробітників, аспірантів, викладачів та студентів вищих навчальних закладів, впроваджуються нові цифрові послуги із супроводу університетської науки: організація інституційного репозитарію; бібліотечне видавництво; інтеграція наукових публікацій до міжнародного наукового інфопростору; вимірювання впливу та видимості результатів наукових досліджень ВНЗ.

Одним з ефективних шляхів підвищення міжнародного рейтингу університету є розміщення наукового доробку вчених та молодих науковців в Інституційному репозитарії, який надає вільний доступ до електронних документів з фондів електронних видань бібліотеки. ефективному розвитку бібліометричних досліджень сприяє підтримка світовим науковим

співтовариством ініціатив відкритого доступу до результатів досліджень: масове створення бібліотеками та науково-інформаційними центрами репозитаріїв та бібліотек відкритого доступу [4].

Підвищення рейтингу університету спонукає до зміни принципових підходів у висвітленні результатів наукових досліджень, адже саме через публікації наукові розробки та дослідження можуть стати відомими у світі, зацікавити світову наукову спільноту, відкрити шлях до отримання грантів.

Сьогодні науковець усвідомлює, що наукові публікації є не тільки формальною вимогою для отримання наукових ступенів та вчених звань, а базовим показником, що відображає наукову діяльність кожного науково-педагогічного працівника. Наукові публікації мають бути помітними, а отже цитованими. А для цього важливими є якість публікації, актуальність тематики, а також рейтинг видання, в якому вона надрукована. Тому найпростішим шляхом є розміщення наукових публікацій у міжнародних авторитетних виданнях, що входять до наукометричних баз. Підвищення якості наукових публікацій та відображення їх у міжнародних наукометричних БД – вимога часу. Час вимагає від наукових працівників не лише друкованих видань, а відображення своїх публікацій у відкритому просторі, доступність та цитованість наукових публікацій, впровадження досліджень та використання цих досліджень, про що свідчить індекс цитування публікацій. Редакційна політика спрямована на підвищення авторитетності фахових збірників, піднесення їх рівня відповідно до Могилянського протоколу та наукових світових стандартів. А це, насамперед, академічна чесність авторів публікацій, залучення до рецензування широкого кола фахових рецензентів не лише України, але і зарубіжних. На формування наукового рейтингу вченого впливає: загальна кількість публікацій; індекс цитування праць; індекс Гірша; імпакт-фактор журналу, в якому роботи опубліковані; кількість отриманих грантів, стипендій, премій; участь у міжнародній співпраці; участь у редколегіях наукових журналів; вебометричний рейтинг.

Бібліотека, надаючи інформаційну підтримку навчальній, науковій та виховній діяльності, прагне бути активним партнером на всіх стадіях життєвого циклу наукових досліджень вчених університету, сприяє підвищенню рейтингу вищого навчального закладу та формуванню бренду вченого [2].

На черговому засіданні вченої ради було піднято питання актуалізації оприлюднення результатів науково-дослідної роботи викладачів університету. Ухвалою Вченої ради на бібліотеку покладено завдання: організувати спеціальні тренінги, семінари за участю провідних спеціалістів, інформувати науковців університету з питань міжнародної наукометрії з метою підвищення рейтингу викладачів через електронні ресурси індексування. Бібліотека взяла на себе відповідальність за поширення результатів наукових досліджень вчених університету у світовому інфопросторі. Перебудовуючи власну діяльність на максимальний розвиток сервісів із підтримки наукових публікацій, освітянська книгозбірня надає допомогу з інтегрування публікацій у світові БД, інформує про умови публікацій, про систему наукометричних показників тощо.

Для наукових працівників університету проведено міні семінари-тренінги з базових питань інформетрії, зокрема бібліометрії. Бібліотекарі проводять індивідуальні та групові заняття з інформаційної культури, надають консультації з культури публікацій (оформлення наукових статей, списків літератури, практично допомагають зареєструватися у наукометричних БД (Google Scholar, Scopus) та міжнародній наукометричній БД «Index Copernicus», створюють профілі вченого, університету, кафедр та наукових фахових видань, надсилають списки щодо активізації авторських профілів та їх корегування, створюють відео ролики, презентації з бібліографічної культури, бібліометрики, знайомлять вчених університету з особливостями інтеграційних процесів з метою покращення розвитку публікаційної активності та цитування наукових публікацій. Створення та підтримка в активному стані наукових профілів в онлайн мережі – запорука зростання наукової впливовості.

Осмишуючи роль та місце у структурі сучасних інформаційних комунікацій, впроваджуючи в роботу нові форми і методи, університетська бібліотека здійснює масштабне коло завдань з інформаційного забезпечення наукових працівників, проводить заходи, спрямовані на допомогу науково-дослідній діяльності університету, активно впроваджує наукометричні та бібліометричні методи вимірювання.

Концепція діяльності бібліотеки ВНЗ вбачається у напрямі інформаційно-аналітичного моніторингу та бібліометричного аналізу системи документальних комунікацій університету, створення передумов для представлення науковців у міжнародних реферативних базах і пошукових системах (Scopus, Web of Science, Google Scholar та ін.), сприяння впровадженню наукових періодичних видань до міжнародних баз даних тощо [3].

Впровадження наукометрії в діяльність бібліотеки вищого навчального закладу, як важливого стратегічного напрямку, здійснюється не задля забезпечення власного «виживання», а для примноження інформаційного, знаннєвого потенціалу забезпечення більш динамічного входження науки і освіти до європейського й світового науково-інформаційного простору [5].

Література

1. Білоус В. Адаптація бібліотеки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського до реалій цифрового простору / В.С. Білоус // Бібліотека університету на новому етапі розвитку соціальних комунікацій: Міжнародна науково-практична конференція, 1-2 грудня 2016 р., Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна. – С. 13-18.

2. Колесникова Т. Бібліотека ВНЗ: відповідальність за поширення результатів наукових досліджень / Тетяна Колесникова // Вища школа. – 2014. – № 4 (118). – С. 7–26. – Режим доступу: <http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/handle/123456789/2416> (дата звернення 30.06.2015).

3. Назаровець М. Служба інформаційного моніторингу як структурний підрозділ сучасної академічної бібліотеки / М. Назаровець // Вісник Книжкової палати. – 2016. – № 8. – С. 24-26.

4. Наукометрія: методологія та інструментарій / Л. Костенко, О. Жабін, О. Кузнецов, Є. Кухарук, Т. Симоненко // Вісник Книжкової палати. – 2015 . – №9. – С. 25-29.
5. Попик В. Стратегія розвитку спеціалізованих наукових бібліотек / В. Попик // Бібліотечний вісник. – 2016. – № 6. – С. 3-6.
6. Сербін О. Аспекти формування та вдосконалення сучасної бібліотечної освіти / О.Сербін, Т. Ярошенко // Вісник Книжкової палати. – 2016. – № 8. – С. 12-15.
7. Симоненко Т. Наукова декларація – вимога часу / Т. Симоненко // Вісник Книжкової палати. – 2017. – №1. – С.26-28.